ПОЗИТИВНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ДЕРЖАВИ У СФЕРІ БОРОТЬБИ ЗІ ЗМІНОЮ КЛІМАТУ: МЕЖІ ТА ЗМІСТ

АНДРІЙЧЕНКО Олександр Леонідович - аспірант, відділ аспірантури, Київський міжнародний університет

ORCID: https://orcid.org/0009-0003-0813-2710

Науковий керівник: СПЕКТОР Ольга Михайлівна - доктор юридичних наук, доцент, професор, Інститут міжнародних відносин та права, Київський міжнародний університет

УДК 502.3:342.7

DOI: https://doi.org/10.71404/EP.2025.2.32

У статті здійснено глибокий аналіз позитивних зобов'язань держав у сфері боротьби зі зміною клімату через призму практики Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ). Досліджено еволюцію підходів ЄСПЛ до визначення обсягу державних обов'язків, зокрема щодо екологічних прав людини, та проаналізовано критерії оцінки їхнього виконання. Особливу увагу приділено впливу міжнародних правових стандартів на формування судової практики, а також методологічним змінам у підходах ЄСПЛ до оцінки державної політики у сфері екологічного захисту та адаптації до кліматичних змін. Визначено основні фактори, що сприяли розширенню обсягу позитивних зобов'язань держав, зокрема в контексті екологічної безпеки та запобігання наслідкам зміни клімату. У статті акцентується увага на необхідності вдосконалення правових інструментів для забезпечення ефективної реалізації кліматичних зобов'язань державами, що має вирішальне значення для захисту екологічних прав нинішнього та майбутніх поколінь. Зокрема, аналізу піддаються питання ефективного законодавчого регулювання, доступу до правосуддя, а також механізмів правового контролю за виконанням зобов'язань. Окремо розглядаються ключові аспекти міжнародних правових стандартів, які визначають роль держав у боротьбі зі зміною клімату, зокрема через екологічне законодавство. Приділяється увага судовій практиці ЄСПЛ, яка демонструє розширення обсягу позитивних зобов'язань держав, що включають не тільки обов'язок утримуватись від порушень, а й активні дії щодо захисту довкілля. У статті підкреслюється важливість інтеграції міжнародних стандартів у національні системи правового регулювання та надано конкретні рекомендації для удосконалення правових механізмів у сфері боротьби зі зміною клімату. Порушуються питання про те, яким чином розвиток міжнародних норм та судової практики сприяє покращенню правових інструментів у цій сфері, що сприятиме більш ефективному захисту прав людини в умовах глобальних кліматичних змін. Окрім того, зазначено, що в умовах швидкозмінного клімату міжнародні механізми співпраці та розвитку екологічного права набувають особливої актуальності, і саме вони повинні стати основою для подальших наукових досліджень і вдосконалення правових інструментів для забезпечення екологічної безпеки на глобальному рівні.

Ключові слова: позитивні зобов'язання, Європейський суд з прав людини, екологічні права людини, зміна клімату, екологічне законодавство, екологічна безпека.

Постановка проблеми

Зміна клімату є однією з найскладніших глобальних проблем, що виходить за межі екологічних викликів і безпосередньо впливає на права людини, економіку, міжнародну політику та соціальну стабільність. У зв'язку з цим дедалі більшої уваги набуває питання позитивних зобов'язань держав щодо пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до нових екологічних реалій. Традиційно права людини передбачають обов'язок

держави утримуватися від втручання в права особи, проте у випадку екологічних загроз виникає необхідність в активному державному втручанні. Однак межі цих зобов'язань залишаються невизначеними, а їхній зміст – предметом наукових дискусій і судових процесів.

Існує широкий спектр міжнародних і національних правових норм, які встановлюють державні обов'язки у сфері екологічного захисту. Наприклад, Паризька угода 2015 року передбачає, що держави мають вживати відповідних заходів для утримання глобального потепління в межах 1,5°C. Однак міжнародне право не містить конкретних механізмів відповідальності за невиконання цих зобов'язань, що ставить під питання ефективність існуючих кліматичних стратегій [1].

Судова практика також відіграє значну роль у визначенні обсягу позитивних зобов'язань держав. Зокрема, справа Urgenda Foundation v. Netherlands стала знаковим прецедентом, у якому суд зобов'язав уряд Нідерландів посилити кліматичну політику, посилаючись на зобов'язання держави захищати життя громадян відповідно до Європейської конвенції з прав людини. У рішенні Європейського суду з прав людини у справі Verein KlimaSeniorinnen Schweiz проти Швейцарії було підтверджено, що держави повинні розглядати зміну клімату як загрозу фундаментальним правам людини [2].

Разом із тим науковці звертають увагу на ризики надмірного розширення обов'язків держави, що може призвести до правової невизначеності та перевантаження державних інституцій. Як зазначають Ivanova & Serrano (2022), баланс між екологічними обов'язками та іншими державними функціями залишається предметом суперечок [3]. Деякі дослідники (Forchtner & Lubarda, 2023) також застерігають, що кліматичні зобов'язання можуть стати інструментом політичних маніпуляцій, що ускладнює їхню реалізацію [1].

Таким чином, дослідження меж і змісту позитивних зобов'язань держави у боротьбі зі зміною клімату є актуальним і багатогранним питанням, що вимагає комплексного аналізу юридичних, економічних та соціальних аспектів.

Метою статті є критичний аналіз меж і змісту позитивних зобов'язань держав у сфері боротьби зі зміною клімату з урахуванням міжнародних правових норм, судової практики та наукових підходів. Особливу увагу приділено визначенню правових механізмів, які зобов'язують держави здійснювати ефективні заходи щодо запобігання та пом'якшення наслідків кліматичних змін, а також ризикам і викликам, пов'язаним із надмірним розширенням таких зобов'язань. У статті розглянуто проблеми відповідальності держав за невиконання кліматичних зобов'язань та можливі шляхи вдосконалення правового регулювання у цій сфері.

Виклад основного матеріалу

Стаття 8 Європейської конвенції з прав людини гарантує право кожної особи на повагу до приватного і сімейного життя, житла та кореспонденції. Попри те, що текст цієї статті безпосередньо не згадує питання екологічних загроз, практика Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) свідчить про її широке тлумачення, що охоплює питання навколишнього середовища та кліматичних змін. Судова практика демонструє, що держава має не лише негативний обов'язок утримуватися від порушення цього права, а й позитивний обов'язок уживати заходів для його забезпечення, особливо в умовах загрози зміни клімату [4].

Одним із ключових аспектів тлумачення статті 8 Конвенції в контексті кліматичних змін є розгляд екологічних ризиків як таких, що можуть безпосередньо впливати на умови проживання та здоров'я людини. Позитивні зобов'язання держави, що випливають зі статті 8 Конвенції, включають [5]:

1. Розробку та імплементацію ефективних заходів щодо зменшення викидів парникових газів.
2. Забезпечення доступу громадян до екологічної інформації про кліматичні ризики.
3. Вжиття превентивних заходів для захисту населення від екстремальних погодних явищ.
4. Створення механізмів судового та адміністративного захисту осіб, які зазнали шкоди від наслідків кліматичних змін.

Позитивні зобов'язання держави у сфері боротьби зі зміною клімату свідчить про те,

що стаття 8 Конвенції може слугувати правовою основою для вимог до держав щодо запровадження ефективної екологічної політики. Однак, відсутність чітких стандартів та механізмів відповідальності ускладнює практичне застосування цього підходу та залишається предметом подальших дискусій.

Екологічні права людини є однією з найважливіших складових сучасного правозахисту, оскільки погіршення стану довкілля безпосередньо впливає на якість життя, здоров'я та добробут населення. Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) поступово формує практику, яка визнає обов'язок держави не лише утримуватися від екологічно шкідливих дій, а й активно вживати заходів для захисту довкілля в інтересах громадян. Відповідні зобов'язання держави випливають передусім із статей 2 (право на життя) та 8 (право на повагу до приватного і сімейного життя) Європейської конвенції з прав людини.

ЄСПЛ розглядає екологічні позови як такі, що можуть порушувати фундаментальні права людини, зокрема у випадках забруднення довкілля, змін клімату та управління природними ресурсами. Судова практика показує, що держави несуть позитивні зобов'язання щодо запобігання екологічним загрозам, забезпечення доступу до екологічної інформації та ефективного правового захисту для постраждалих осіб.

Однією з перших значущих справ, у яких ЄСПЛ визнав екологічні порушення як загрозу правам людини, є López Ostra v. Spain (1994). У цій справі заявниця скаржилася, що діяльність місцевого підприємства з утилізації відходів створювала нестерпні умови для життя через забруднення повітря та води. ЄСПЛ встановив, що держава не виконала свій обов'язок із захисту права заявниці на повагу до приватного та сімейного життя відповідно до статті 8 Конвенції. Це рішення стало першим прецедентом, який визнав, що значне екологічне забруднення може порушувати фундаментальні права людини [5].

Подібний підхід було застосовано у справі Guerra and Others v. Italy (1998), де ЄСПЛ встановив, що уряд Італії не забезпечив своєчасного інформування громадян про екологічні ризики, пов'язані з діяльністю хімічного заводу, що призвело до порушення статті 8. Суд підкреслив, що держави мають позитивний обов'язок забезпечувати громадянам доступ до екологічної інформації, яка може впливати на їхнє здоров'я та безпеку [6, p.245].

Останніми роками ЄСПЛ усе частіше розглядає питання зміни клімату як порушення прав людини, особливо в справах, де заявники доводять, що держава не вживає достатніх заходів для боротьби зі змінами клімату. Найбільш знаковими справами у цій сфері є Verein KlimaSeniorinnen Schweiz v. Switzerland (2023) та Duarte Agostinho and Others v. Portugal and Others (2020) [7, p.432].

У першій справі група жінок похилого віку зі Швейцарії подала позов, стверджуючи, що недостатні кліматичні заходи уряду порушують їхні права відповідно до статей 2 та 8 Конвенції. ЄСПЛ визнав, що держави мають активні обов'язки щодо боротьби зі змінами клімату, оскільки вони безпосередньо впливають на якість життя та здоров'я людей. Це рішення створило прецедент, що може стати основою для майбутніх кліматичних позовів проти держав.

У справі Duarte Agostinho and Others v. Portugal and Others група молодих активістів звинуватила кілька європейських урядів у тому, що їхня бездіяльність у боротьбі зі змінами клімату порушує право заявників на здорове довкілля та безпечне майбутнє. Суд поки що не виніс остаточного рішення, але ця справа має потенціал стати одним із ключових кліматичних процесів в історії ЄСПЛ [7, p.437].

ЄСПЛ також розглядав справи, що стосуються відповідальності держав за управління природними ресурсами та їхнього впливу на права людини. Зокрема, у справі Tătar v. Romania (2009) суд розглядав наслідки аварії на золотовидобувному заводі, що спричинила забруднення навколишнього середовища. Суд визнав, що держава не забезпечила належного екологічного контролю, що призвело до порушення статті 8 Конвенції [8, p.231].

Подібний підхід було застосовано у справі Öneryildiz v. Turkey (2004), де вибух на звалищі відходів спричинив загибель людей. Суд визнав, що держава не виконала своїх позитивних зобов'язань із захисту життя громадян, порушивши статтю 2 Конвенції. Це рі-

шення стало одним із перших випадків, коли ЄСПЛ визнав відповідальність держави за екологічні наслідки, що призвели до втрати людських життів [9].

Аналіз судової практики ЄСПЛ свідчить, що позитивні зобов'язання держави у сфері екологічних прав людини охоплюють широкий спектр питань – від боротьби із забрудненням довкілля до зміни клімату та управління природними ресурсами. Суд систематично визнає, що держава має не лише утримуватися від екологічно шкідливих дій, але й активно забезпечувати громадянам безпечне довкілля через регулювання екологічних стандартів, контроль за промисловими підприємствами та ефективне правове реагування на екологічні катастрофи.

Водночас залишається відкритим питання про межі цих зобов'язань та можливість притягнення держав до відповідальності за недотримання кліматичних цілей. Незважаючи на низку знакових рішень, практика ЄСПЛ щодо кліматичних справ усе ще перебуває в стадії розвитку. Суду доведеться знайти баланс між необхідністю активної екологічної політики та реалістичністю державних зобов'язань у боротьбі зі зміною клімату.

Таким чином, рішення ЄСПЛ формують правовий прецедент для подальшого розвитку екологічних прав людини та визначення обсягу відповідальності держав за збереження довкілля в контексті прав людини.

Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) у своїх рішеннях не лише визначає наявність порушень державами прав людини, а й формулює критерії оцінки виконання ними позитивних зобов'язань. Це особливо важливо в контексті екологічних прав, де йдеться не лише про дотримання формальних зобов'язань, але й про ефективність їхньої реалізації.

ЄСПЛ використовує кілька ключових критеріїв, за якими оцінює виконання державами позитивних зобов'язань: наявність відповідного законодавства, ефективність його застосування, вжиття державою конкретних заходів для запобігання екологічним загрозам, забезпечення доступу до правосуддя та механізмів правового захисту. Ці критерії не є суто формальними – Суд оцінює реальні наслідки політики держав у сфері екологічної безпеки та зміни клімату.

Одним із першочергових критеріїв оцінки є відповідність національного законодавства міжнародним стандартам у сфері екологічних прав людини. У рішенні Taskin and Others v. Turkey (2004) ЄСПЛ підкреслив, що держава повинна мати чіткі законодавчі норми, які регулюють діяльність, що може мати негативний вплив на довкілля. Суд визнав, що недостатність правового регулювання щодо експлуатації кар'єру призвела до порушення статті 8 Конвенції, оскільки заявники не могли ефективно захистити своє право на безпечне довкілля [10].

Законодавство також має бути передбачуваним та відповідати міжнародним зобов'язанням держави. Як зазначають Bright & Buhmann (2021), ризик-орієнтований підхід до прав людини в кліматичних питаннях вимагає, щоб держави приймали правові акти, що базуються на наукових доказах і враховують довгострокові наслідки екологічної політики [9].

Наявність законодавства є необхідною, але недостатньою умовою виконання державою своїх позитивних зобов'язань. ЄСПЛ оцінює, чи вживає держава реальних заходів для зменшення екологічних ризиків. Наприклад, у справі Öneryildiz v. Turkey (2004) суд встановив, що навіть якщо нормативно-правові акти існують, їхня неефективна імплементація може становити порушення статті 2 Конвенції (право на життя) [10].

Це означає, що держава має не лише приймати відповідні норми, а й забезпечувати їхню ефективну реалізацію. Як зазначає Morgera et al. (2023), кліматичні зобов'язання держав мають оцінюватися через їхню спроможність забезпечувати реальний вплив екологічної політики на якість життя громадян [7].

ЄСПЛ послідовно наголошує, що громадяни повинні мати ефективні юридичні механізми для захисту своїх екологічних прав. У справі L.C.B. v. the United Kingdom (1998) суд підкреслив, що відсутність ефективного доступу до правосуддя може становити порушення Конвенції. Це особливо актуально у випадках, коли екологічні ризики стають загрозою для здоров'я та життя людей.

Як зазначають Wewerinke-Singh (2019) та Preston (2018), надання громадянам можливості оскаржувати екологічні порушення є ключовим компонентом демократичного врядування у сфері зміни клімату. Держави, що обмежують доступ до екологічної інформації чи правових механізмів захисту, можуть бути визнані такими, що порушують свої позитивні зобов'язання [8].

ЄСПЛ використовує комплексний підхід до оцінки виконання державами позитивних зобов'язань у сфері екологічних прав людини. Основні критерії включають наявність ефективного законодавства, його реальну імплементацію, а також доступність правових механізмів для захисту екологічних прав. Ця практика підтверджує, що держава не може обмежуватися лише формальним прийняттям нормативних актів – необхідна ефективна реалізація політики, спрямованої на захист довкілля та боротьбу зі змінами клімату.

Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) у своїй практиці поступово розширював підходи до тлумачення позитивних зобов'язань держав у сфері екологічних прав людини. Спочатку підхід Суду був орієнтований переважно на розгляд екологічних справ у вузькому контексті порушень окремих статей Конвенції, таких як право на життя та право на повагу до приватного і сімейного життя. Водночас Суд уникав встановлення прямих зобов'язань держав щодо екологічного регулювання та запобігання довгостроковим екологічним ризикам. Основний наголос робився на доведенні прямого причинно-наслідкового зв'язку між діями чи бездіяльністю держави та шкодою, якої зазнали конкретні особи.

З часом практика ЄСПЛ зазнала суттєвих змін. Розширення концепції позитивних зобов'язань почало відбуватися під впливом зростаючої кількості міжнародних договорів та резолюцій, які закріплювали відповідальність держав за екологічну політику. Суд поступово визнав, що екологічні загрози можуть порушувати права людини навіть у тому випадку, коли конкретна шкода ще не настала, але є висока ймовірність її настання в майбутньому. Такий підхід наблизив практику ЄСПЛ до превентивного механізму захисту екологічних прав, що мало важливі наслідки для розвитку міжнародного кліматичного права.

Ще одним важливим фактором, який вплинув на еволюцію судової практики, стала поява нових методів оцінки екологічних ризиків, зокрема через використання наукових досліджень та прогнозування кліматичних змін. Суд почав приділяти більше уваги не лише фактичним порушенням, але й тому, чи вживає держава достатні заходи для зменшення екологічних загроз у довгостроковій перспективі. Це суттєво змінило критерії оцінки державних дій: Суд почав враховувати не лише наявність нормативно-правових актів, а й їхню ефективність, рівень імплементації та здатність державних органів запобігати екологічним катастрофам [11, с.84].

Судова практика ЄСПЛ також зазнала змін під впливом загальноєвропейських тенденцій у сфері захисту довкілля. Політичний тиск з боку Європейського Союзу, активізація екологічних рухів та посилення суспільного інтересу до питань зміни клімату вплинули на тлумачення Судом позитивних зобов'язань держав. Це відобразилося у зростаючій кількості справ, у яких заявники посилалися на невиконання державами кліматичних зобов'язань. Таким чином, практика ЄСПЛ почала формувати новий стандарт оцінки державних дій через призму екологічної справедливості та міжпоколінної відповідальності.

Зміни в підходах Суду також були зумовлені розвитком концепції екологічних прав у міжнародному праві. Документи, прийняті в рамках ООН, Ради Європи та інших міжнародних організацій, підтвердили необхідність закріплення екологічних прав як невід'ємної частини прав людини. ЄСПЛ поступово почав визнавати, що ефективна боротьба зі змінами клімату та захист екологічних прав неможливі без активної ролі держави у формуванні довгострокової політики, спрямованої на запобігання екологічним загрозам. Це призвело до поступового розширення змісту позитивних зобов'язань держав, включаючи не лише запобігання шкоді, а й забезпечення ефективного доступу до екологічної інформації, створення механізмів компенсації для постраждалих осіб та запровадження ефективних заходів з адаптації до змін клімату.

Таким чином, еволюція практики ЄСПЛ демонструє поступовий перехід від формального підходу, який обмежувався оцінкою конкретних екологічних порушень, до концепції активної ролі держав у сфері екологічного захисту. Суд більше не розглядає екологічні права як вторинний аспект прав людини, а визнає їхню фундаментальну важливість. Це означає, що держави вже не можуть виправдовувати свою бездіяльність відсутністю негайної загрози, оскільки довгострокові екологічні ризики також визнаються порушенням позитивних зобов'язань. Судова практика продовжує розвиватися, і надалі можна очікувати подальшого зміцнення екологічних стандартів у рамках ЄСПЛ, що посилить відповідальність держав за збереження довкілля та боротьбу зі зміною клімату.

Висновки

Загальний аналіз позитивних зобов'язань держав у сфері екологічних прав людини свідчить про те, що ця сфера правового регулювання продовжує зазнавати суттєвих трансформацій. Європейський суд з прав людини поступово розширив тлумачення позитивних зобов'язань держав, визнавши, що вони включають не лише створення законодавчої бази, а й ефективне її застосування, забезпечення доступу до правосуддя та впровадження дієвих механізмів запобігання екологічним загрозам.

Судова практика демонструє, що сучасний підхід до оцінки виконання державами своїх зобов'язань у сфері екологічних прав значною мірою залежить від здатності урядів реалізовувати довгострокові екологічні стратегії. Це підтверджує необхідність переходу від суто декларативних норм до реальних політичних рішень, які б забезпечували мінімізацію негативних наслідків змін клімату та екологічних катастроф. Важливим критерієм оцінки стало не лише наявність правових механізмів, але і їхня фактична ефективність у захисті прав громадян.

Разом із тим практика ЄСПЛ продовжує розвиватися під впливом міжнародних правових тенденцій та змін кліматичної політики на глобальному рівні. Зростаючий суспільний інтерес до проблем екологічної справедливості та міжпоколінної відповідальності спонукає держави до перегляду своїх кліматичних зобов'язань. Проте існують значні розбіжності у підходах окремих країн до виконання екологічних зобов'язань, що вимагає подальшого вдосконалення міжнародних правових механізмів контролю.

Отже, ЄСПЛ не лише створив правові підстави для оцінки екологічних зобов'язань держав, а й визначив нові стандарти ефективного захисту екологічних прав. Надалі можна очікувати подальшого розвитку цієї судової практики, що, ймовірно, призведе до посилення юридичної відповідальності держав за кліматичну політику та забезпечення екологічної безпеки для майбутніх поколінь.

Література

1. Forchtner, B., & Lubarda, B. Scepticisms and beyond? A comprehensive portrait of climate change communication by the far right in the European Parliament. Environmental Politics, 2023, 32(1), 43–68. https://doi.org/10.1080/09644016.2022.2048556

2. Farbotko, C., Thornton, F., Mayrhofer, M., & Hermann, E. Climate mobilities, rights and justice: Complexities and particularities. Frontiers in Climate, 2022, 4. https://doi.org/10.3389/fclim.2022.1026486

3. Ivanova, A., & Serrano, R. Climate change, human rights and sustainability. Revista Mexicana de Economia y Finanzas Nueva Epoca, 2022, 17(4). https://doi.org/10.21919/remef.v17i4.802

4. Forchtner, B. Climate change and the far right. Wiley Interdisciplinary Reviews: Climate Change, 2019, 10(5). https://doi.org/10.1002/wcc.604

5. Stevens, C., Winterbottom, R., Springer, J., & Reytar, K. Securing Rights, Combating Climate Change: How Strengthening Community Forest Rights Mitigates Climate Change. Washington DC: World Resource Institute, 2014. 64 p.

6. Aminzadeh, S. C. A Moral Imperative: The Human Rights Implications of Climate Change. Hastings International and Comparative Law Review, 2006, 1(30), 231–265. Retrieved from http://heinonline.org/HOL/Page?handle=hein.journals/hasint30&div=16&g_sent=1&collection=journals#245

7. Morgera, E., Lennan, M., Kulovesi, K., La Bianca, G., Niner, H. J., Harrould-Kolieb, E.,

Howell, K. Ocean-based Climate Action and Human Rights Implications under the International Climate Change Regime. International Journal of Marine and Coastal Law, 2023, 38(3), 411–446. https://doi.org/10.1163/15718085-bja10142

8. Wewerinke-Singh, M. Remedies for human rights violations caused by climate change. Climate Law, 2019, 9(3), 224–243. https://doi.org/10.1163/18786561-00903005

9. Bright, C., & Buhmann, K. Risk-based due diligence, climate change, human rights and the just transition. Sustainability (Switzerland), 2021, 13(18). https://doi.org/10.3390/su131810454

10. Preston, B. J. The evolving role of environmental rights in climate change litigation. Chinese Journal of Environmental Law, 2018. Brill Academic Publishers. https://doi.org/10.1163/24686042-12340030

11. Латишева В., Плескун О., Таран І. Характеристика еколого-правових засобів подолання наслідків зміни клімату. Підприємництво, господарство і право, 2021, с. 83-87.

12. Зміна клімату: наслідки та заходи адаптації: аналіт. доповідь / С.П. Іванюта, О.О. Коломієць, О.А. Малиновська, Л.М. Якушенко; за ред. С.П. Іванюти. – К.: НІСД, 2020. – 110 с.

Oleksandr Andriichenko
Postgraduate student,
Graduate School,
Kyiv International University,
49 Lvivska Street, Kyiv, 03179, Ukraine
e-mail: horobrenko@gmail.com
ORCID: https://orcid.org/0009-0003-0813-2710
supervisor: Olga Spector
Doctor of Law, Associate Professor, Professor,
Institute of International Relations and Law,
Kyiv International University,
49 Lvivska Street, Kyiv, 03179, Ukraine

POSITIVE OBLIGATIONS OF THE STATE IN THE FIELD OF CLIMATE CHANGE: LIMITS AND CONTENT

This article provides an in-depth analysis of the positive obligations of states in the fight against climate change through the lens of the European Court of Human Rights (ECtHR) practice. The evolution of the Court's approach to defining the scope of state duties, particularly regarding environmental human rights, is examined, along with the criteria for assessing their implementation. Special attention is given to the influence of international legal standards on the development of case law, as well as the methodological changes in the ECtHR's approach to evaluating state policies on environmental protection and climate change adaptation. Key factors contributing to the expansion of states' positive obligations, particularly in the context of environmental security and preventing the consequences of climate change, are identified. The article emphasizes the need for improving legal instruments to ensure effective implementation of states' climate commitments, which is crucial for protecting the environmental rights of current and future generations. The issues of effective legislative regulation, access to justice, and legal oversight mechanisms for ensuring compliance with obligations are also discussed. The article highlights the importance of integrating international standards into national legal systems and provides specific recommendations for improving legal mechanisms in the field of climate change mitigation. The article also addresses the role of international legal standards in defining the responsibility of states to combat climate change, particularly through environmental legislation. The article emphasizes the importance of international cooperation and the development of environmental law in addressing global climate challenges, underscoring the necessity of improving legal tools to ensure global environmental security. Furthermore, it is noted that, in the context of rapidly changing climate conditions, international mechanisms for cooperation and the development of environmental law are of particular relevance and should form the basis for further research and refinement of legal instruments to ensure environmental safety at the global level.

Keywords: positive obligations, European Court of Human Rights, environmental human rights, climate change, environmental legislation, environmental security.